

„Șansa actorului ungur din România“

S-a născut la 23 decembrie 1964, la Miercurea-Ciuc. A absolvit Academia de Artă Teatrală din Târgu-Mureș în 1994. Din septembrie 1994 e angajat la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj. Roluri importante: Fabiano, în **A douăsprezecea noapte** de Shakespeare, regia V.I. Frunză; Dromio, în **Comedia erorilor** de Shakespeare, regia: Kövesdy István; Zanetto/Tonino, în **Doi gemeni venețieni** de Goldoni, regia: Vlad Mugur; Prologul-Thersit, în **Troilus și Cresida** de Shakespeare, regia: Tompa Gábor; Lopahin, în **Livada de vișini** de Cehov, regia: Vlad Mugur; Caliban în **Furtuna** de Shakespeare, regia: Dragoș Galgoțiu; Lenglumé, în **Crima din strada Lourcine** de Labiche, regia: Vlad Mugur; Clov, în **Sfârșit de partidă** de Beckett, regia: Tompa Gábor; Alceste, în **Mizantropul** de Molière, regia: Tompa Gábor; Lamberto Laudisi, în **Așa este (dacă vi se pare)** de Pirandello, regia: Vlad Mugur; Mercuțio, în **Romeo și Julieta** de Shakespeare, regia: Keresztes Attila. Premii: Premiul Societății Maghiare de Cultură din Transilvania (1999), Premiul pentru cel mai bun rol masculin (Lenglumé) la festivalul de la Kisvárd, 1999. Nominalizat la premiul UNITER pentru cel mai bun actor în 1997–1998 (Thersit, Lopahin) și 1998–1999 (Caliban, Lenglumé).

Actoria e a doua profesie a ta. Cum ai ajuns la ea?

Eram tehnician veterinar. Mă pregăteam să dau examen la Medicină veterinară când am intrat într-o trupă de amatori. Apoi m-am angajat figurant la Teatrul de Nord din Satu Mare și, în 1990, încurajat și de faptul că, pentru prima oară după multă vreme, erau paisprezece locuri la actorie, am dat examen la Târgu-Mureș. Din 1994, când am absolvit, joc la Teatrul Maghiar din Cluj. Șapte din promoția mea suntem angajați la Cluj.

Să vorbim puțin despre începuturi. Ce ți-a dat școala de actorie de la Târgu-Mureș?

Am avut profesori buni, de la care am învățat mult. Totuși, în anul al IV-lea, lucrând cu Victor Ioan Frunză și cu Tompa Gábor, am învățat mai mult decât în toată facultatea.

Detaliază un pic! Cum a decurs colaborarea cu Victor Ioan Frunză la Tom Payne, în care ai avut rolul principal?

Am învățat ce înseamnă disciplina, perseverența, lucrul constant, consecvent. Frunză ne impunea un ritm de lucru susținut, la care nu toți făceau față. Pe de altă parte, ne lăsa să căutăm în echipă, să studiem relațiile dintre personaje; mi-a rămas de la el un anume mod de a privi personajele. După șapte ani de la absolvire nici nu știu cum s-au adunat atâtea lucruri pe care mi le-am însușit fără să-mi dau seama, lucrând cu regizori de mare clasă, de la care am furat una sau alta de-ale meseriei.

Ai lucrat apoi cu Vlad Mugur la Doi gemeni venețieni. Într-un fel, cu rolul (rolurile) de atunci te-ai afirmat. Cum a fost?

Da, după ce m-a văzut în **Dromio din Comedia erorilor** și în **Gâlceville din Chioggia**, m-a distribuit în **Doi gemeni venețieni**. La început, când nu-l cunoșteam pe Vlad Mugur, eram reținut, nesigur, nu știam dacă voi face față. Acum îmi dau seama că a fost o întâlnire în sensul sacru al termenului. Există foarte puține asemenea întâlniri între regizori și actori, între oameni în general. Am avut o șansă care nu cred că a fost întâmplătoare. A fost să fie, mi-a dat Dumnezeu șansa asta, să ies în calea lui. A fost nespus de frumos, de adânc. Și acum a rămas ceva: chiar dacă nu lucrăm împreună, discutăm, la o bere, despre alte piese, despre alte roluri și, pe măsură ce vorbim, îmi dau seama că am mai învățat ceva. Se întâmplă foarte rar ca regizorii și actorii să comunice, să existe cu adevărat dialog în actul creației.

În Doi gemeni venețieni jucai foarte diferențiat cele două personaje. Cum ai ajuns la asta? Cât au fost indicațiile lui Vlad Mugur și cât venea de la tine?

Vlad Mugur m-a influențat și în același timp m-a lăsat liber; mă și mir, pentru că nu pe mulți îi lasă în voia lor. M-a dirijat discret, cu o mână foarte delicată. Mi-a spus de la început că nu trebuie jucat în forță toată piesa; jucatul în forță miroase, oricum, a mușchi și a creier ars. Apoi mi-a numit cele trei-patru scene importante care trebuie înțelese și rezolvate. Dacă poți juca aceste câteva scene, ai rolul făcut.

Aș vrea să vorbim acum despre Mizantropul, ultimul spectacol în care te-am văzut. Părei supărat, nemulțumit după a doua reprezentare din Festivalul Național de Teatru de la București. Ce s-a întâmplat?

Pe mine eram supărat. Mi-e o frică teribilă că spectacolul ăsta a murit după prima reprezentare de la

București. De la al doilea spectacol din festival nu mai pot ajunge la linia de plutire. Mi-e teamă că Alcest a murit în mine, ceva s-a subțiat... Nu știu dacă o să mai pot avea dialog cu Alcest. Oare nu m-a părăsit? Ca și cum primul spectacol de la București ar fi fost ultimul bun: după aceea, spectacolele au căzut în șir, și la Budapesta, și la Cluj.

E numai impresia ta sau ți-a spus asta și Tompa Gábor?

Nu, el nu mi-a spus. Dar asta contează mai puțin. De altfel, poate să-mi spună oricine că a mers sau nu a mers bine: dacă eu simt că a mers, sunt împăcat; dacă nu, nu.

În orice caz, după spectacol te-am văzut stors, epuizat.

Mă cam costă orice rol, dar mai ales cel din **Mizantropul**. Am jucat două spectacole cu **Doi gemeni venețieni** în aceeași zi și nu m-au consumat atât de tare. Alcest are alt fel de energii, distructive. Alcest e un oximoron: urăște lumea, dar o iubește pe Celimène. Nu are darul de a ierta. Eu l-am interiorizat pe Alcest, îl cunosc, ne tutuim. Știu cum se scoală, cum se spală, cum bea, cum mănâncă, e Alcest al meu. Îl înțeleg, dar nu pot să accept că-i lipsește puterea de a ierta. Conviețuirea cu el mă consumă.

Totuși, când joci, tu transmiți energie înspre sală. Ar trebui să fie și invers. Simți sala?

Sala are întotdeauna altă energie, o simți pe piele și, în măsura în care vine o energie bună – semn că sala te acceptă –, poți să dai și tu mai mult. Cu o sală rece cazi și tu, joci mai din rutină. De fiecare dată e altfel.

Din tot ce mi-ai spus până acum am impresia că pregătirea rolului, procesul construirii personajului ocupă locul cel mai important în munca ta. Parcă ar conta chiar mai mult decât interpretarea personajului pe scenă. Căutarea este mai vastă. Încerci mereu, la orice nivel ai fi ajuns, să te depășești. De fiecare dată când treci la un nou personaj înțelegi ce nu ți-a reușit la personajul anterior. Căutarea aceasta e o purificare, chiar și atunci când personajul e malefic. Atunci degajezi tot răul din tine, te eliberezi.

Ești actor de limbă maghiară în România, așadar ai un public fatalmente limitat. Te-ai gândit vreodată să mergi să lucrezi în Ungaria? Chiar în vara asta am lucrat, împreună cu Maia Morgenstern și Zoltan Octavian Butuc, alături de colegi maghiari. Actorii de la Budapesta au

alt stil, joacă un teatru mai rațional decât noi, au alt fel de a percepe și de a transmite teatrul. Un actor renumit acolo chiar i-a reproșat lui Bocsárdi László: „De ce nu spunem numai textul, de ce trebuie atâta mișcare?”. Pe de altă parte, spectatorii au reacționat foarte bine, mai ales la noi trei, Maia, Zoli și cu mine. Eu intrasem în rolul jucat înainte de Claudiu Bleonț, așa că un critic maghiar a spus că Bleonț a învățat ungurește atât de bine încât rupe dinadins propozițiile, ca să pară străin. Noi trei am fost imediat remarcați ca având un stil de joc deosebit, același la toți. Școala românească de teatru – indiferent de limbă – e mult mai rafinată, mai flexibilă, jocul are mai multă mobilitate.

Nu e și un pericol aici?

Este, în măsura în care se rămâne la suprafață, iar jocul nu are adâncime. Dar noi, actorii unguri din România, avem șansa de a putea prelua în stilul nostru de joc elemente tipice școlii românești de teatru. Astfel, ne îmbogățim.

Vine lumea la teatru la Cluj?

Poate că sala mare (de aproape o mie

Lupți să te perfecționezi și să te depășești, dar împreună cu colegii, nu în competiție cu ei; e loc pentru toată lumea. Trebuie să știi să cooperezi cu colegii, să fii oricând pregătit să colaborezi cu ei. Apoi, când e, publicul contează, te influențează când îți transmite o energie bună. Sunt și seri când ai invitați, prieteni; atunci jocul e mai personal, dăruirea e mai directă.

Știu că ai jucat mult în ultima vreme. Continui în același ritm, fa-ceți și turnee?

Vom face un turneu mai lung în mai: Turda, Sfântu Gheorghe, Târgu-Mureș, Oradea. Până atunci, însă, vom mai monta câteva piese în care joc și eu; acum lucrăm la **Romeo și Julieta**, apoi **Mona Chirilă** va monta **Nunta însângerată** de Garcia Lorca, Dominic Dembinski va pune **O scrisoare pierdută**; în fine, un regizor irlandez, David Green, va pune un text contemporan irlandez. Voi juca în toate aceste spectacole, asta mă ține în contact permanent cu publicul, cu regizorii, cu scena, în contact direct cu teatrul, mă ține în formă. Pe de altă parte, e rău că nu ai timp să iei

Bogdán Zsolt în Alcest din Mizantropul de Molière

de locuri) e prea mare pentru un oraș de cinci sute de mii de locuitori, dintre care doar o sută de mii sunt de naționalitate maghiară. Dar, la spectacolele de tip studio, cum e **Mizantropul**, ar trebui să se ocupe cele o sută de locuri. Nici asta nu se întâmplă, însă. Nu știu de ce. Poate din cauza sărăciei, poate din cauza televiziunii, ori din indiferență.

Atunci, care e satisfacția profesională, care e miza căutărilor?

Miza e lucrul cu tine și cu colegii.

aer, să citești o carte; există riscul să intri în rutină. Nici vara nu sunt liber, vacanța trecută am muncit continuu, am jucat la Budapesta.

Te-ai gândit vreodată să pleci de tot?

Nu știu cum vor evolua lucrurile în țară. Nu aș pleca de bunăvoie, ci numai dacă aș fi nevoit. Mă simt bine aici și cred că am ceva de spus, ceva ce se poate exprima numai prin teatru.

Liana Ornea

foto: Sorin Lupșa